

XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ NHÀ GIÁO ĐÁP ỨNG YÊU CẦU ĐỔI MỚI CĂN BẢN, TOÀN DIỆN GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO HIỆN NAY

✍ NGUYỄN QUANG BÌNH* - LÊ VĂN CƯỜNG**

Ngày nhận: 07/10/2022

Ngày phản biện: 18/11/2022

Ngày duyệt đăng: 30/11/2022

Tóm tắt: Bài viết tập trung làm rõ sự cần thiết, nội dung đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo. Đây là chủ trương lớn chỉ đạo công tác giáo dục và đào tạo của đất nước. Trên cơ sở khái quát một số vấn đề đặt ra đối với đội ngũ nhà giáo, tác giả đề xuất một số biện pháp chính nhằm xây dựng đội ngũ nhà giáo đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo hiện nay.

Từ khóa: Đổi mới giáo dục và đào tạo; Giáo dục và đào tạo; Đội ngũ nhà giáo.

BUILD TEAM OF TEACHERS RESPONSE REQUEST RENEW BASIC, OVERVIEW EDUCATION AND TRAINING CURRENTLY

Abstract: The article focuses on clarifying the necessity and content of fundamental and comprehensive innovation in education and training. This is a major policy directing the education and training work of the country. On the basis of an overview of some problems posed to the teaching staff, the author proposes a number of key measures to build a contingent of teachers to meet the requirements of fundamental and comprehensive innovation in education and training currently.

Keywords: Renew education and training; Education and training; Teachers team.

1. Đặt vấn đề

Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo là nhiệm vụ quan trọng góp phần nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài. Một trong những nhân tố có ý nghĩa then chốt nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo chính là chất lượng đội ngũ nhà giáo. Chăm lo xây dựng đội ngũ nhà giáo là khâu đột phá để đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước.

2. Nội dung

2.1. Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo và một số vấn đề đặt ra đối với đội ngũ nhà giáo

Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng xác định một trong những định hướng phát triển đất nước trong giai đoạn mới về giáo dục và đào tạo, đồng thời, là một trong ba đột phá chiến lược là: “Tạo đột phá trong đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, thu hút và trọng dụng nhân tài”¹. Đổi mới căn bản, toàn

diện giáo dục và đào tạo là vấn đề hết sức quan trọng, là sự nghiệp của Đảng, Nhà nước và của toàn dân. Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo biểu hiện tập trung trên các thành tố cơ bản như: Đổi mới tư duy, quy trình, chương trình, nội dung đào tạo theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, sát thực tế, khoa học, có tính kế thừa và liên thông. Đổi mới tổ chức, hình thức, phương pháp dạy học theo hướng phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, tư duy sáng tạo của người học. Đổi mới công tác quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục đạt chuẩn, đảm bảo đủ về số lượng, cơ cấu hợp lý, chất lượng ngày càng cao. Đổi mới tổ chức hệ thống nhà trường theo hướng mở, học tập suốt đời và xây dựng xã hội học tập. Đổi mới công tác nghiên

* Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

** Trường Sĩ quan Chính trị, Bộ Quốc phòng

¹ Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập I, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.115.

cứu khoa học; kiểm tra, đánh giá kết quả; đầu tư hiện đại hóa cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học; nâng cao hiệu quả công tác phối hợp, hợp tác trong giáo dục và đào tạo. Như vậy, đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo phụ thuộc vào nhiều yếu tố, trong đó, đội ngũ nhà giáo đóng vai trò then chốt, quan trọng, tác động trực tiếp và quyết định.

“Nhiệm vụ của giáo dục là rất quan trọng và vẻ vang, vì nếu không có thầy giáo thì không có giáo dục”². Đội ngũ nhà giáo chính là lực lượng nòng cốt, trực tiếp, quyết định kết quả truyền thụ tri thức, bồi dưỡng kinh nghiệm thực tiễn, phát triển năng lực cho người học, bảo đảm cho người học sau khi ra trường có nền tảng tri thức vững vàng, kinh nghiệm thực tiễn phong phú, gắn sát với chức danh đào tạo. Vì vậy, xây dựng đội ngũ nhà giáo vững mạnh là điều kiện quan trọng hàng đầu để đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo. Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo trực tiếp đặt ra một số vấn đề đối với đội ngũ nhà giáo, có thể khái quát trên một số nội dung cơ bản sau:

Thứ nhất, sự vững vàng, chuyên sâu về lý luận. Người giáo viên có kiến thức, hiểu biết rộng, toàn diện về các khoa học liên ngành, cận chuyên ngành, đặc biệt là kiến thức về khoa học chuyên ngành. Không ngừng làm giàu vốn kiến thức thường trực, tổng hợp về kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội, quốc phòng - an ninh và đối ngoại, hội nhập quốc tế. Thường xuyên cập nhật, bổ sung kiến thức về khoa học chuyên ngành, vừa toàn diện, vừa chuyên sâu, khoa học, logic, chặt chẽ, tường minh; khả năng vận dụng nội dung lý luận vào luận giải, làm sáng tỏ những vấn đề thực tiễn đặt ra.

Thứ hai, sự phong phú, sinh động về thực tiễn. “Nhiệm vụ của nền giáo dục là phải phục vụ đường lối chính trị của Đảng, Chính phủ, gắn liền với sản xuất và đời sống của nhân dân. Học phải đi đôi với hành, lý luận phải liên hệ thực tiễn”³. Người giáo viên có điều kiện, môi trường trải qua các cương vị, chức trách đảm nhiệm, tham gia các hoạt động thực tiễn về kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội. Thực tiễn về kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội cung cấp cho đội ngũ nhà giáo tri thức, kinh nghiệm đa dạng, phong phú, sinh động; tạo nền tảng bổ sung, phát triển lý luận, điều chỉnh nội dung, hình thức, phương pháp giảng dạy sát thực tiễn.

Thứ ba, sự chuẩn mực, mô phạm về phương pháp, tác phong công tác. Mỗi nhà giáo phải thực sự là “tấm gương về đạo đức, tự học và sáng tạo”. Không ngừng đổi mới về phương pháp giảng dạy theo hướng tích cực, tạo hiệu quả tối đa trong truyền thụ kiến thức đến người học. Mô phạm về lời nói, việc làm, ứng xử văn hóa, tinh tế trong tác phong công tác, sinh hoạt, cuộc sống, thực sự là tấm gương cho đồng nghiệp, người học và gia đình, nhân dân học tập, noi theo.

2.2. Một số giải pháp xây dựng đội ngũ nhà giáo đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo hiện nay

Trước sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ và yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, phát triển con người, Đại hội XIII khẳng định giải pháp nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo là khâu then chốt có tính quyết định để thực hiện mục tiêu phát triển giáo dục: “Chú trọng đào tạo, đào tạo lại đội ngũ giáo viên đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo”⁴. Để xây dựng đội ngũ nhà giáo đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo hiện nay, cần tập trung thực hiện có hiệu quả một số giải pháp cơ bản sau đây:

Một là, tiếp tục nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, các lực lượng gắn với tổ chức thực hiện chặt chẽ, khoa học quy trình, phương thức tuyển chọn, đào tạo, quy hoạch, sử dụng đội ngũ nhà giáo.

Đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục, làm cho mọi tổ chức, lực lượng nắm vững quan điểm, chủ trương, phương châm xây dựng, phát triển đội ngũ nhà giáo của Đảng và Nhà nước, đặc biệt là nhận thức sâu sắc vị trí, tầm quan trọng của việc chăm lo xây dựng đội ngũ nhà giáo có đủ trình độ, năng lực hoàn thành tốt nhiệm vụ giáo dục và đào tạo trong tình hình mới. Chú trọng quán triệt, triển khai thực hiện thực chất, có hiệu quả quan điểm phát triển đội ngũ nhà giáo theo tinh thần Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng và các Nghị quyết, Chỉ thị, Kết

² Hồ Chí Minh, *Toàn tập, tập 10*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.345.

³ Hồ Chí Minh, *Toàn tập, tập 12*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.647.

⁴ Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.232.

luận, Quyết định của Đảng và Nhà nước⁵. Kịp thời điều chỉnh, chuẩn hóa nội dung, chương trình đào tạo theo hướng phù hợp với từng đối tượng người học, sát thực tiễn: “Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học; từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý dạy và học trực tuyến, qua internet, truyền hình, các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học; giáo dục nhà trường kết hợp với giáo dục gia đình và giáo dục xã hội. Đào tạo con người theo hướng có đạo đức, kỷ luật, kỷ cương, ý thức trách nhiệm công dân, xã hội; có kỹ năng sống, kỹ năng làm việc, ngoại ngữ, công nghệ thông tin, công nghệ số, tư duy sáng tạo và hội nhập quốc tế”⁶.

Xác định rõ chủ trương, giải pháp thực hiện quy hoạch đội ngũ nhà giáo gắn với các khâu đánh giá, tuyển chọn, đào tạo, sử dụng, quản lý cán bộ. Xây dựng kế hoạch, điều chỉnh, bổ sung quy hoạch và tuyển chọn đội ngũ nhà giáo; thực hiện công khai, dân chủ trong đào tạo, sử dụng, đề bạt, bổ nhiệm. Về nguồn tuyển chọn, chú trọng xét tuyển chọn số sinh viên tốt nghiệp loại khá, giỏi, có đủ tiêu chuẩn về phẩm chất, năng lực, sức khỏe và nguyện vọng. Kiên quyết đưa ra khỏi ngành những giáo viên không đủ tiêu chuẩn về phẩm chất chính trị, đạo đức, hạn chế về trình độ chuyên môn, nghiệp vụ. Về số lượng, chú trọng phân bổ đủ theo yêu cầu tổ chức, biên chế, bảo đảm vừa có lực lượng cơ bản, chủ yếu, vừa có lực lượng dự bị. Về chất lượng, tăng cường tổ chức bồi dưỡng kiến thức toàn diện về chuyên môn, năng lực sư phạm, tác phong, phương pháp công tác, khả năng vận dụng lý luận với thực tiễn gắn với tự học, tự rèn của đội ngũ nhà giáo. Về cơ cấu, tập trung củng cố, kiện toàn đội ngũ nhà giáo theo hướng “chuẩn hóa, trẻ hóa”, bảo đảm có sự kế thừa và kết hợp vững chắc giữa các độ tuổi, trình độ học vấn, kinh nghiệm thực tiễn.

Hai là, tăng cường rèn luyện, bồi dưỡng đội ngũ nhà giáo vững vàng về lý luận, phong phú về thực tiễn, chuẩn mực về phương pháp, tác phong công tác.

Chú trọng đào tạo, bồi dưỡng, trang bị cho đội ngũ nhà giáo có trình độ, năng lực toàn diện, kiến thức chuyên sâu theo lĩnh vực, môn học giảng dạy và kỹ năng, phương pháp sư phạm tốt; khả năng tư duy khoa học, sáng tạo, biết gắn lý thuyết với thực hành, lý luận với thực tiễn. Đặc biệt chú trọng khơi dậy,

phát huy lòng yêu nghề, vinh dự, trách nhiệm, luôn là một tấm gương tiêu biểu về phẩm chất đạo đức, lối sống, tích cực, sáng tạo; không ngừng nâng cao trình độ học vấn, kỹ năng, phương pháp sư phạm và kinh nghiệm thực tiễn. Nâng cao kiến thức thực tiễn, nắm chắc đối tượng đào tạo, nhằm giảng dạy sát cương vị, chức trách của người học sau khi tốt nghiệp ra trường.

Tổ chức chặt chẽ các lớp tập huấn nghiệp vụ sư phạm, nhất là các phương pháp dạy học tích cực; cập nhật các thông tin về tình hình thế giới và trong nước. Xây dựng kế hoạch và tổ chức nghiêm túc, có chất lượng các hội thi, các hoạt động phương pháp gắn với tăng cường mở các lớp học ngoại ngữ, tin học cho đội ngũ giáo viên. Chú trọng bồi dưỡng khả năng ứng dụng hiệu quả công nghệ thông tin vào công tác giảng dạy, đồng thời, coi trọng hướng dẫn, rèn luyện kỹ năng thực hành cho người học, nhất là khả năng tự nghiên cứu, vận dụng linh hoạt, sáng tạo khi thực tiễn có sự thay đổi, phát triển. Tăng cường hoạt động khảo sát, lấy ý kiến phản hồi của các cơ sở sử dụng, tổ chức, doanh nghiệp về chất lượng công tác của người học sau khi tốt nghiệp; kịp thời điều chỉnh chương trình, nội dung đào tạo phù hợp và sát thực tiễn.

Ba là, chú trọng tạo lập môi trường sư phạm thuận lợi, nhất là môi trường làm việc và chính sách đãi ngộ cho đội ngũ nhà giáo.

Quan tâm xây dựng môi trường sư phạm lành mạnh, tạo lập không gian sáng, xanh, sạch, đẹp, trang bị đầy đủ các thiết bị hiện đại cần thiết phục vụ cho hoạt động giảng dạy, học tập, nghiên cứu khoa học. Duy trì nghiêm các quy chế, quy định trong giáo dục và đào tạo, xây dựng bầu không khí dân chủ, kỷ cương, văn hóa, đoàn kết, thống nhất, yêu thương, giúp đỡ nhau cùng hoàn thành nhiệm vụ; giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa các lực lượng sư phạm, nhất là mối quan hệ giữa người dạy và người học. Thực hiện tốt công tác thi đua, khen thưởng, xây dựng, nhân rộng tập thể, cá nhân xuất sắc, mô hình,

(Xem tiếp trang 15)

⁵ Nghị quyết số 29-NQ/TW; Chỉ thị số 40/2004/CT-TW; Kết luận số 50-KL/TW, Luật Giáo dục năm 2019; Quyết định số 33/QĐ-TTg; Quyết định số 732/QĐ-TTg; Quyết định số 89/QĐ-TTg; Chỉ thị số 24/CT-TTg của Thủ tướng Chính phủ; Nghị định số 71/2020/NĐ-CP; Nghị quyết số 102/NQ-CP của Chính phủ.

⁶ Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập I, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.232-233.

hiện thành công xử lý vấn đề của kinh tế số. CĐ trong nước cần khởi xướng đối thoại và TLTT trực tiếp với khách hàng thay vì chỉ đối thoại và TLTT với NSDLĐ trong nước tại các DN, nhà máy...

Bên cạnh đó, CĐ ở các nhà máy, DN tại Việt Nam cần thiết lập mối quan hệ và liên hệ thường xuyên với CĐ ở các nhà máy, DN ở những nước sản xuất khác cùng xuất khẩu cho các nhãn hàng ở các nước nhập khẩu, nhằm trao đổi kinh nghiệm hoạt động CĐ cũng như xây dựng sức mạnh tập thể để cùng nhau tác động tới nhãn hàng quốc tế trong việc thực thi luật pháp nước họ, luật pháp quốc tế, cũng như luật pháp trong nước ở các nước sản xuất. CĐ cũng cần xây dựng năng lực để giúp NLĐ có tư duy toàn cầu, để cuộc đấu tranh cải thiện quyền lợi của NLĐ không chỉ ở phạm vi trong nước mà còn mở rộng ra phạm vi toàn cầu, tham gia cùng với phong trào lao động và công đoàn quốc tế để đấu tranh cho công bằng và tiến bộ xã hội trên toàn cầu.

3. Kết luận

CĐS là chủ trương lớn của quốc gia trên nhiều lĩnh vực, việc thích ứng với CĐS là cả một quá trình sẽ khác nhau ở từng lĩnh vực. Đối với CĐS trong các DN thuộc các ngành thâm dụng lao động không chỉ đặt ra thách thức là các nhà máy trong tương lai không cần tới công nhân giản đơn, phổ thông, mà còn có

nhều thách thức khác đối với lực lượng lao động trên cả nước. Khi CĐS chưa diễn ra mạnh mẽ, để NLĐ chuyển đổi và giữ được việc làm trong tương lai cũng như để lực lượng lao động tương lai nắm bắt được cơ hội việc làm mới, CĐ cần thể hiện vai trò tham gia tích cực cả ở cấp vĩ mô và vi mô để thúc đẩy các chương trình đào tạo cho NLĐ, sao cho đến khi kết thúc giai đoạn 4 của chuyển đổi số, NLĐ phải đạt được trình độ quan sát tốt và chủ động giải quyết hiệu quả vấn đề nảy sinh, đồng thời phát huy vai trò đại diện, bảo vệ các quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng cho NLĐ trước các nguy cơ bị xâm phạm từ phía chủ sử dụng lao động khi tiến hành CĐS. □

Tài liệu tham khảo

1. <https://dangcongsan.vn/kinh-te-va-hoi-nhap/thuc-day-su-nghiep-cong-nghiep-hoa-hien-dai-hoa-dat-nuoc-563825.html>.
2. Tạp chí Công Thương (ngày 3/7/2021). *Chuyển đổi số tại các DN Việt Nam: Thực trạng và thách thức*. Tác giả Vũ Trọng Nghĩa, <https://tapchicongthuong.vn/bai-viet/chuyen-doi-so-tai-cac-doanh-nghiep-viet-namthuc-trang-va-thach-thuc-82002.htm>.
3. Auter D. (2015). *Why are there still so many jobs? The history and future of workplace automation* (Tại sao vẫn còn nhiều công việc? Lịch sử và tương lai của tự động hóa nơi làm việc). Tạp chí Quan điểm kinh tế, <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.29.3.3>.
4. Autor và Dorn. (2013). *The growth of low-skill service jobs and the polarization of the US labor market* (Sự gia tăng các công việc dịch vụ kỹ năng thấp và sự phân cực của thị trường lao động Mỹ). Tạp chí kinh tế Mỹ, Xem: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/aer.103.5.1553>.

XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ NHÀ GIÁO...

(Tiếp theo trang 10)

cách làm hiệu quả, điển hình tiên tiến trong công tác giáo dục và đào tạo.

“Đối mới mạnh mẽ chính sách đãi ngộ, chăm lo xây dựng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục là khâu then chốt. Sắp xếp, đổi mới căn bản hệ thống các cơ sở đào tạo sư phạm, thực hiện đồng bộ các cơ chế, chính sách và giải pháp để cải thiện mức sống, nâng cao trình độ và chất lượng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục”⁷. Thường xuyên quan tâm, chăm lo, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần, thực hiện tốt các chế độ, chính sách của Đảng và Nhà nước; quan tâm đúng mức, hài hòa, hợp lý đến các vấn đề thiết yếu như đề bạt, bổ nhiệm, nhà ở, đất ở cho đội ngũ giáo viên, tạo môi trường sư phạm lành mạnh, tốt đẹp, giúp đội ngũ giáo viên yên tâm phấn đấu, vươn lên hoàn thành tốt nhiệm vụ.

3. Kết luận

Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đòi hỏi phải tiến hành đồng bộ nhiều giải pháp, tác động tổng hợp, toàn diện vào nhiều yếu tố. Đội ngũ nhà giáo trí tuệ, mẫu mực là nhân tố quyết định chất lượng giáo dục và đào tạo. Chăm lo xây dựng, phát triển đội ngũ nhà giáo theo hướng chuẩn hoá, bảo đảm đủ về số lượng, đồng bộ về cơ cấu, nâng cao chất lượng là yếu tố cốt lõi góp phần thực hiện thắng lợi yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo trong tình hình mới. □

Tài liệu tham khảo

- (1), (4), (6), (7) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.115, 232, 232-233, 139.
- (2) *Hồ Chí Minh, Toàn tập*, tập 10, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.345.
- (3) *Hồ Chí Minh, Toàn tập*, tập 12, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011, tr.647.

⁷ Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.139.